

se v Franciji začele ustanavljati prav v tem času, in sicer zaradi razlogov, tesno povezanih z afero: izobraziti ljudi do te mere, jim dati orodja za mišljenje družbenih situacij, da vedo, kako reagirati, ko se situacija zaostri, obenem pa jih soočiti z nujnostjo sprotne refleksije v zvezi z njihovo realno državljansko funkcijo in z aberacijami formalnega šolskega sistema (Charle, 1996: 275–281, 309–352; Kramberger, 2008). Prav v času afere Dreyfus se torej pri številnih francoskih intelektualcih v sodobnem evropskem kontekstu soočamo s pomembnim doumetjem pedagoške nezadostnosti v uradnih izobraževalnih institucijah in šibkosti formal(izira)nih znanj, ki jim manjka ključna komponenta didaktičnega dela: spodbuditi in podpreti pri učencih in učenkah kritično oz. spoznavno refleksijo preteklosti in sedanjosti. S tem se (v Franciji tedaj z večinskimi konsenzom intelektualcev) odprejo vrata za dodatna neformalna in informalno pridobljena znanja.¹⁷ Francoske ljudske univerze so posledaj dopuščale neformalna debatna srečanja med najmočnejšimi francoskimi intelektualci in univerzitetniki tedanjega časa (npr. Durkheim je rad predaval na njih) in ljudmi, ki so jih aktualna družbena dogajanja in njihovo razumevanje zanimala. Kakor pravi Charle (1996: 311) se je boj za demokratizacijo izobraževanja in za ta specifično izborjeni in izoblikovani intelektualni kraj memorije levice na ljudskih univerzah nadaljeval vse do 60. let – in se pravzaprav (zoper neoliberalizacijo šolstva) nadaljuje še danes.

Angleška samostalniška raba pojma intelektualce (*intellectual*) je morebiti, kakor ugotavlja Charle (1996: 312–326), zgodnejša od francoske, vendar pa v nasprotju s francosko orientacijo kljub številnim konvergenkam otoškega in kontinentalnega dogajanja ta beseda v angleškem kontekstu nikdar ni imela ireduktibilne politične in idiosinkratične dispozicije za zgolj sekularne tradicije in tudi ne spektakularne politične mobilizacijske razsežnosti, ki bi jo plasirala v množični obtok. Tako se konec 19. stoletja v angleškem kontekstu, v katerem je potekalo izobraževanje razmeroma ozkega sloja (*gentry*) v eksistenčno udobnem *gentlemanskem* duhu, ni tako radikalno spremenilo razmerje med intelektualci in politično oblastjo kakor v Franciji zaradi afere Dreyfus. Legitimnost in življenje intelektualcev v Angliji konec 19. in na začetku 20. stoletja ostajata pretežno nesporbitni kategoriji vse do nastopa *fabianske avantgarde* (Fabian Society), ki je postavila temelje in nakazala spremembe v politični percepciji intelektualnega polja v Angliji (Hobsbawm, 1964). Fabianska družčina, ki so ji pripadali Sidney Webb, G. B.

17 Več o tem Mercier, 1986.